Василь Лизанчук,
доктор філологічних наук,
професор кафедри радіомовлення і телебачення
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Vasyl Lyzanchuk,
Doctor of Philological Sciences
Professor of the Department
of Broadcasting and
Television, Faculty of Journalism,
Ivan Franko National University of Lviv,
ORCID iD 0000-0001-6995-0360
Email: kafradioiteleb@ukr.net

Оксана Білоус,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри радіомовлення і телебачення
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Oksana Bilous,
Candidate of Sciences
in Social Communications,
Associate Professor of the Department
of Broadcasting and Television,
Faculty of Journalism,
Ivan Franko National University of Lviv,
ORCID iD 0000-0003-2008-8196
Email: bilousoksana1977@gmail.com

УДК 070.1:323.1(=161.2)

DOI https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.153

МЕДІА ЯК КАТАЛІЗАТОР УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

MEDIA AS A CATALYST OF UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY

***АНОТАЦІЯ**. У статті розглянуто медійний аспект історичних та сучасних проблем формування, розвитку й утвердження української національної ідентичності, її роль у системі інформаційно-психологічної безпеки України. Наголошено, що нинішня 28-ма геноцидна, терористична війна Російської Федерації проти України, як і попередні російсько-українські війни, це – війна ідентичностей, цивілізацій за українські національні та загальнолюдські морально-духовні цінності.*

Оглянуто праці дослідників ідентичності С. Вовканича, О. Гнатюк, М. Ґібернау, С. Єкельчика, В. Кулика, В. Ференца та інших авторів. Визначальними критеріями національної ідентичності є неперервність у часі й диференціація від інших. Національна ідентичність має п'ять вимірів: «психологічний, культурний, територіальний, історичний і політичний» (Монтсеррат Ґібернау).

На основі аналізу досліджень про ідентичність та медійних матеріалів стверджено, що українська національна ідентичність (індивідуальна і колективна) закорінена в спільність психологічних, культурних, мовних, історичних, географічних, соціальних, політичних, звичаєвих особливостей життєдіяльності. Живильним джерелом української ідентичності є правдивий мовно-історичний досвід.

Розкрито російську маніпулятивну політико-ідеологічну пропаганду, що українці і росіяни – один народ. Обґрунтовано, що далекі предки теперішніх українців і росіян формувалися як етнічні спільноти в зовсім різних географічних і природних умовах, вели різний спосіб життя. Роси=русини=українці й моксельці= московіти=росіяни різняться мовою, звичаями, традиціями, ідентичностями.

Розвінчано ідеологію «русского міра», складовою частиною якої є «утвердження панросійської ідентичності в Україні» (М. Жулинський), наголошено, що не тільки журналісти, а й політики, службовці, депутати мають глибоко знати правдиву історію, спілкуватися в Україні українською мовою, духовно збагачувати інтелект, щоби зміцнювати родову національну ідентичність.

З огляду на те, що частина українців перебуває в полоні російської імперської ідентичності, обґрунтовано необхідність змінювати концепцію медійної діяльності, яка має ґрунтуватися на україноцентричних засадах.

Принцип націоцентризму об'єднує інші принципи діяльності ЗМК і він має бути основою моделі медійного впливу на подальший розвиток, поглиблення і утвердження української національної ідентичності.

Ключові слова: *ідентичність; національна ідентичність; медіа; російська агресія; війна ідентичностей; націоцентризм.*

ABSTRACT*. The article examines the media aspect of historical and contemporary issues related to the formation, development, and establishment of Ukrainian national identity, as well as its role in Ukraine's information-psychological security system. It emphasizes that the current 28th genocidal and terrorist war by the Russian Federation against Ukraine, like the previous Russian-Ukrainian wars, is a war of identities and civilizations for Ukrainian national and universal moral-spiritual values.*

The works of identity researchers S. Vovkanych, O. Hnatiuk, M. Hybernia, S. Yekelchyk, V. Kulik, V. Ferenc, and other authors have been reviewed, emphasizing that national identity has a fluid and dynamic nature. The defining criteria of national identity are continuity over time and differentiation from others. National identity has five dimensions: "psychological, cultural, territorial, historical, and political." (Montserrat Gibernau).

Based on the analysis of identity research and media materials, it is affirmed that Ukrainian national identity (both individual and collective) is rooted in the shared psychological, cultural, linguistic, historical, geographical, social, political, and customary aspects of life. The nourishing source of Ukrainian identity is the authentic linguistic and historical experience.

The manipulative political-ideological propaganda of Russia, claiming that Ukrainians and Russians are one nation with a single language, culture, faith, and history, has been exposed. It is argued that the distant ancestors of present-day Ukrainians and Russians evolved as ethnic communities under completely different geographic and natural conditions, leading to different ways of life. The Ruthenians=Rusyns=Ukrainians and Mokshans=Muscovites=Russians lived in different worlds, characterized by distinct languages, customs, and the formation of diverse identities.

The ideology of the «Russian world», which includes «the promotion of a pan-Russian identity in Ukraine» (M. Zhulynsky), has been debunked. It is emphasized that not only journalists but also politicians, officials, and deputies should have a deep knowledge of the true history, communicate in the Ukrainian language within Ukraine, and spiritually enrich their intellect in order to strengthen their ancestral national identity.

In view of the fact that some Ukrainians are under the influence of Russian imperial identity, the need to change the concept of media activity, which should be based on Ukraine-centric principles, is justified. The principle of nation-centricity unifies other principles of media activity and should serve as the foundation for a model of media influence for the further development, deepening, and affirmation of Ukrainian national identity.

Keywords*: identity; national identity; media; Russian aggression; war of identities; nation-centricism.*

© Лизанчук Василь, Білоус Оксана, 2023

Вступ. Особливість нинішнього інформаційно-гуманітарного простору полягає в тому, що він є своєрідним інтелектуальним полем гострої, безкомпромісної комунікативної боротьби українців з московською маніпулятивно-отруйною пропагандою за свою автентичність, самобутність, національну ідентичність, морально-духовні, демократичні цінності, збереження і розвиток відновленої незалежності держави. Адже, як наголошувала Оксана Пахльовська, вся історія загарбницького творення російсько-царської та російсько-комуністичної імперії – це водночас драматично-трагічна історія переплавлення різних ідентичностей (насамперед української – В.Л., О.Б.) в одну – російсько-православну, російсько-імперську та російсько-євразійську [7].

Впродовж всієї історії українсько-російських відносин московські загарбники прагнуть будь-що «переінакшити душу народу, без підкорення якої немає перемоги над ним. Їхній шовінізм і неонацизм не знає меж» [1, с. 61].

Тому в нинішніх умовах потужної інформаційно-психологічної агресії та повномасштабної геноцидної, терористичної війни Російської Федерації проти України, яка є 28-ою, надзвичайно важливо медійними засобами доносити до серця й розуму кожного українця родову, історичну сутність національної ідентичності, її неперервність у часі й диференціацію від інших ідентичностей. Адже усвідомлене самоокреслення, самоствердження особи як носія певної сукупності індивідуальних ознак ідентичності та поєднання їх творить колективну ідентичність, яка є національною [3, с. 16].

«Національна ідентичність – це колективне чуття, зіперте на віру в належність до однієї нації і в спільність більшості атрибутів, які роблять її відмінною від інших націй» (Ґібернау, 2012, с. 20). Монтсеррат Ґібернау слушно наголосила, що національна ідентичність має плиний і динамічний характер. Хоч усвідомлення формування нації може лишатися постійним упродовж тривалих періодів часу, елементи, на які спирається таке чуття, можуть варіюватися. Люди, які заявляють, що поділяють якусь конкретну національну ідентичність, з різною силою покликаються на віру в спільну культуру, історію, спорідненість, мову, релігію, територію і долю. Отже, «національна ідентичність має п'ять вимірів: психологічний, культурний, територіальний, історичний і політичний» (Ґібернау, 2012, с. 21).

На цих принципових вимірах=засадах формується ідентичність кожної особи і робить її подібною до одних людей та відмінною від інших. «Поєднання різних міжособистісних та інституційних практик творить колективну ідентичність певної множини людей – як членів однієї групи, пов'язаних між собою та відмінних від інших – у свідомості самих людей і тих, що з ними спілкуються або дізнаються про їхні дії опосередковано» [5, с. 37]. Тобто колективна ідентичність є і засобом, і результатом індивідуальної ідентифікації. Вони є не непорушними біологічно закоріненими сутностями, а соціально-дискурсивними конструктами, – вважає Володимир Кулик.

В умовах сучасної російської інформаційно-психологічної агресії, спрямованої на викорінення всього українського не лише в Росії, Україні, а й поза їхніми межами, надзвичайно важливою є медійна місія в контексті утвердження української ідентичності, яка повинна надавати перевагу національним наративам над світовими, маючи в цьому підтримку держави і суспільства. «Російсько-українська війна як трагедія виживання, неминуче актуалізує ідентичний філософський процес через справжнє пізнання себе і світу, кардинальне переосмислення українського шляху» [11]. Адже в Україні впродовж віків діяли і нині діють зовнішні і внутрішні політико-ідеологічні, психолого-педагогічні механізми витискання оригінального, самобутнього – українського із власної української духовно-культурної території, що розмивало національну ідентичність і нині негативно впливає на її утвердження.

Мовиться насамперед про те, щоби якнайшвидше усі українці вирвалися з полону російського «культурного колоніалізму» і зрівнялися з цивілізованими країнами світу. Адже «ми, звісно, ще на першій лінії світової цивілізації, але з огляду на нашу історію тішить, що нам усе-таки вдалося зберегти значну частину своєї ідентичності», – підкреслив Микола Горбатов [4].

Огляд праць дослідників ідентичності дає підстави стверджувати, що українська національна ідентичність закорінена у спільність психологічних, культурних, мовних, історичних, географічних, соціальних, звичаєвих особливостей життєдіяльності.

Мета і завдання дослідження. Всебічно розкрити і обумовити принцип природнього домінування правдивого історичного досвіду як живильного джерела для утвердження у свідомості усіх українців глибинно-родової сутності національної ідентичності. На основі узагальнення результатів дослідження окреслити, схарактеризувати особливості медійної діяльності як каталізатора української національної ідентичності в умовах повномасштабної війни Російської Федерації проти України.

Методологія. Дослідження проблеми «Медіа як каталізатор української національної ідентичності» ґрунтується на загальнонаукових принципах, до яких належать: історизм, об'єктивність, конкретність, функціональність, системність, когнітивність (пізнавальність), моделювання. Історико-теоретичний метод застосували для вивчення літератури про ідентичність. Комплексно-аналітичний метод використовували для осмислення та оцінки тематики й змісту матеріалів засобів масової інформації, які стосуються української національної ідентичності. Порівняльно-логічний метод дав можливість зіставити російську маніпулятивну та українську просвітницьку пропаганду в умовах геноцидної, терористичної війни Російської Федерації проти України. Концептуально-системний метод був базовим для обґрунтування діяльності медіа на українськоцентричних національних засадах. Для розкриття теми скористалися описовим та методом узагальнення.

Результати та обговорення. Сучасні московські ідеологи та політики, працівники ЗМК взяли на інформаційне озброєння тезу російського історика і філософа Г. Федотова, який писав, що ми, тобто росіяни, присутні під час бурхливого і надзвичайно небезпечного процесу: зародження нової української національної свідомості, по суті, нової нації. Вона ще остаточно не народилася, доля її ще не визначена. Убити її неможливо, але потрібно працювати над тим, щоб її самосвідомість утверджувала себе як особлива форма російської свідомості [10, с. 170]. Цей інформаційно-психологічний, тематично-змістовний сенс – найстрашніший, найнебезпечніший, бо спрямований на розтління українських морально-духовних цінностей, державницького переконання, громадянської позиції, знищення національної ідентичності та заміну її російською.

Московські політико-ідеологічні маніпулятори безцеремонно наповнюють російський, європейський і світовий інформаційно-гуманітарний простір брехливими постулатами, що українці та росіяни – один народ: у цього народу, мовляв, одна мова, одна культура, одна віра, одна історія, одна територія. Новітній «історик» рашист Путін навіть опублікував статтю «Про історичну єдність росіян і українців». Цей опус – наскрізь імперсько-маніпулятивний. Адже в монографії доцентки Львівського національного університету імені Івана Франка Ольги Щодри «Слов'яни і Русь в ранньому середньовіччі. Передумови і початки формування імперії русів» ґрунтовно стверджено, що у 838 р. уже повноцінно існувала високорозвинута, як для того часу, рання давньоукраїнська держава Русь, яка належить до найстаріших держав Європи. Московія як Улус Золотої Орди відома лише з 1277 р., тобто на 439 років пізніше давньоукраїнської держави Русь. Засновником Москви і Московського Улусу був хан Золотої Орди Менгу-Тимур. Князівством Московія стала тільки у 1328 р. при Івані Калиті і до XVI ст. була в складі Орди на правах звичайного Улусу. Утворилися моксельці=московити=росіяни на основі угро-фінських і татаро-монгольських племен, які не знали ні хреста, ні плуга. Роси=русини=українці – це історичні етноніми одного народу, мовою якого є українська, відома ще з VI ст., а російська мова тоді навіть не снилася угро-фінським і татаро-монгольським племенам.

Основою ідентичності кожної нації, в тому числі української, є мова, яка містить весь спектр психологічної мотивації поведінки людини, є прогностичною моделлю як для індивідуума, так і для цілого народу. «Мова поєднує національний організм у часі й просторі, забезпечуючи нації духовну й культурну безперервність, певний життєдайний уклад, світоглядну систему, орієнтацію у світі, моральний закон. Вона є найважливішим засобом ідентифікації та самопізнання нації», – наголошувала Ольга Федик [9, с. 10]. З огляду на те, що мова є своєрідним синтезом усього національного, фокусом гомогенної ідентичності, визначальною ознакою національної держави, дзеркалом культурного розвитку, «мовне питання неминуче перестає бути тільки лінгвістичним питанням, чи, краще сказати, безпосередньо лінгвістичним, а стає також – і то часто насамперед питанням політичним…», – наголосив професор Ю. Шевельов [13, с. 6].

Привертаємо вашу увагу до фундаментальної праці всесвітньовідомого німецького мовознавця і славіста Максиміліана Фасмера «Этимологический словарь русского языка». Аналіз цього дослідження повністю розвінчує тезу, що українська мова – діалект російської, зіпсутий впливом польської мови. Із 18250 (вісімнадцяти тисяч двохсот п'ятдесяти) загальновживаних російських слів тільки 3200 (три тисячі двісті) слів мають спільнослов'янські корені, що становить 17,5 відсотків, тобто менше п'ятої частини. Лише 72 слова (0,39 %) з російської мови є спільними з українською та білоруською мовами.

Отже, 72 слова, які є однаковими з українськими і білоруськими, та 3200 спільнослов'янських, то разом 3272 слова, що складає 17,89 % від загальної кількості загальновживаних слів російської мови за словником Фасмера. Звідси випливає, що 81,11 % загальновживаних слів російської мови – це запозичені слова неслов'янського походження. Їх семантика (внутрішній зміст) пояснюється відповідниками в угро-фінській, татаро-монгольській, арабській та інших мовах. У російській мові домінують слова тюркського і фінського походження.

Отже, у словниковому запасі загальновживаних слів російської мови 81,11 % слів не мають жодного відношення до слов'ян, тим паче до українців [12, с. 133–134]. Російська мова – це мова обрусілих балто-фінських, угро-фінських, татаро-монгольських народів, в основі якої церковнослов'янська, а точніше – македонський варіант давньоболгарської мови. Тобто, далекі предки теперішніх українців і росіян формувалися в етнічні спільноти у зовсім різних географічних і природних умовах, вели різний спосіб життя, навіть було різне харчування. Роси=русини=українці й моксельці=московити=росіяни жили в різних світах, різними у них були мови, звичаї, формувалися різні ідентичності.

У масмедійних матеріалах визначальною ідеєю має бути глибокий, професійний аналіз української історії, яка переконує, що «без національного виміру, без патріотичних почуттів людина не гідна свого імені, відмовляючись від частини своєї етнічної тотожності, вона неодмінно прирікає себе на деградацію», – наголошує Оля Гнатюк [3, с. 82]. Саме цього (цілковитої деградації українців) прагне домогтися Московія=Росія, застосовуючи маніпулятивну інформаційно-психологічну пропаганду, втілюючи концепцію «русского міра», складовою частиною якого є «утвердження панросійської ідентичності в Україні» (М. Жулинський) та нав'язування тези, що російська мова – мова міжнаціонального спілкування, одна з поширених міжнародних мов. Насправді ця теза є цілком фальшивою, бо, за офіційною статистикою, 98 % літератури в світі виходить англійською, а 2 % припадає на інші міжнародні мови (іспанську, німецьку, китайську тощо), серед яких нуль цілих і кілька десятих відсотка належить російській мові. «То де ж вона поширена?!» – здивовано запитувала декілька років тому викладачка Київського університету імені Бориса Грінченка Таїса Бурлака.

Згадаймо лише один факт, який яскраво освітлює правду про «добровільний вибір російської мови, як мови міжнаціонального спілкування». XXII з'їзд КПРС у 1961 р. проголосив, що комуністи не будуть консервувати й увічнювати національні відмінності, а з усією більшовицькою непримиренністю викорінюватимуть навіть найменші прояви націоналістичних пережитків. Все ширшим ставав розмах чорних крил зросійщення, який призводив на «вимогу батьків і дітей» до зменшення кількості шкіл з українською мовою викладання, ігнорування вивчення української мови та літератури в російських школах, скорочення кількості годин для української літератури й мови в середніх спеціальних закладах.

Зусібіч – по радіо і телебаченню, зі сторінок газет і журналів, з лекторських трибун, на науково-практичних конференціях отруйно лунало міфічне заклинання про створення нової спільності – радянський народ, що призведе до повного злиття мов і націй. Підступна, зловорожа політика московського комуністичного режиму була спрямована на нівеляцію ідентичності народів і формування злоякісної російської ідентичності. Убивців мови, культури, ідентичності українців Іван Огієнко назвав «скорпіони на українське слово». «Майже всі сфери державно-політичного життя в Україні віками були в повному розпорядженні мови чужинців» [8, с. 9]. Це призвело до того, що у частини українців була «приспана родова пам'ять, поневолений розум, ущерблена і сторіччями заглушувана мовна та національна ідентичність» [Там само, с. 9].

Відомий в Україні й світі науковець Олександр Савченко у книзі «Антиукраїнець, або Воля до боротьби, поразки чи зради» нагадав сповідникам «російсько-української дружби», що вічним історичним ворогом Руси=України є Московія=Росія. Піраміда потреб, розроблена Абрагамом Маслоу, для моксельців=росіян трансформувалася так, що загарбання чи знищення України є їхньою базовою, фізіологічною потребою, яка рейтингом іде одразу після «водки» і «хвоста сельодкі»… Цей нездоровий феномен російського суспільства обумовлений крадіжкою української історії, української церкви, українських героїв, українських культурних діячів, українських земель, а також зросійщенням значної частини етнічних українців, які стали російською елітою і, на превеликий жаль, часто-густо ці «елітарії» є найлютішими ворогами українців, найвитонченішими руйнівниками української національної ідентичності.

Не тільки журналісти, а й політики, службовці всіх рівнів, депутати мають знати прав-

диву українську історію, вчитися аналітично думати, духовно збагачувати інтелект, поглиблювати родову ідентичність, щоби бути національно свідомими професійними патріотами. Адже кліпові знання багатьох журналістів – це головна проблема українських медіа. Національно свідомі журналісти покликані бути каталізаторами надійного заслону «інформаційному мотлоху».

Дуже важливо глибоко збагнути заклик Тараса Шевченка читати од слова до слова, не минати ані титли, ніже тії коми, щоби усвідомити «Що ми?...Чиї сини? Яких батьків? Ким? За що закуті?..» Правдиву відповідь на ці запитання намагалися дати студенти ІІІ курсу факультету журналістики нашого Львівського національного університету імені Івана Франка, які опановують дисципліну «Інтектуально-психологічні засади функціонування ЗМК». Коментуючи думу-казку Степана Васильченка «Ось та Ась» про козака Ося і москаля Ася, студенти зазначали, що дума-казка нагадує: українці й росіяни ніколи не були братами. Що це за брат, який впродовж століть знущається, плюндрує Україну, забороняє українську мову, намагається стерти ідентичність українців?! У своїх матеріалах студенти наголошували, що більшість росіян, як і герой думи-казки Ась, живуть фальшивими міфами: історична правда, істина травмує їх. Тому легко піддаються інформаційній маніпулятивній пропаганді. Яскравим свідченням морально-психологічної травми-деградації є підтримка агресивно-цинічної, злодійсько-підступної ідеології і політики рашиста Путіна та його чорнокровних поплічників.

Козирною картою московської маніпулятивної пропаганди є так званий український нацизм, фашизм, бандерівщина. Вони, мовляв, загрожують російській державі, як це нібито робили колись мазепинці, петлюрівці. Тому будь-якими методами і способами потрібно захищати, розширювати «русскій мір». Кремлівське керівництво й вірні йому засоби масової інформації, перекриваючи всі альтернативні джерела інформації, не залишають середньостатистичному росіянинові жодних шансів бути психічно здоровою людиною. Путін з великим піететом говорить, що Сталін, Гітлер, Геббельс надзвичайно талановиті люди і він бере з них приклад, володіючи ядерною кнопкою і телевізором. Кнопка додає йому величі у власних очах, а телевізор і соціальні мережі – єдина інформаційна зброя, що дозволяє йому тримати в страху російський народ і обдурювати громадян країн усього світу.

Ми вважаємо, що патріотом і національно свідомим громадянином України робить не кров, а переконання, що людина є частка своєї Батьківщини і від сутності тієї частини залежить її честь і гідність. Називаємо два відомі прізвища: Портніков і Табачник. Віталій Портніков, не цураючись єврейського коріння, сумлінно спрямовує свій інтелект служінню незалежній Україні. Він таким чином є носієм української ідентичності. Вся діяльність Дмитра Табачника була спрямована на формування в українських школярів і студентів російської свідомості, а нині – зганьблення української ідентичності, по суті на знищення українців як нації.

Русофільську, антиукраїнську позицію займають депутати Верховної Ради України М. Бужанський, Ю. Бойко, Н. Шуфрич та деякі інші. Щоби у статті назвати усіх, то займе багато місця. Секретар РНБОУ О. Данілов таких «діячів» як Бужанський назвав «проросійською сволотою». Мабуть, не дарма. Максим Бужанський 14 квітня цього року безцеремонно, безпардонно верещав «велікім могучім», що «русскій язик – ето наш язик» і він, мовляв, має бути державним на рівні з українською мовою. Безперечно, для моксельців=московитів=росіян російська – це їхня мова. Для росів=русинів=українців родовою, рідною мовою є українська мова.

Цей же Бужанський, якого до Верховної Ради України припровадив В. Зеленський, влаштував скандал на муніципальному телеканалі «Київ». Спекулюючи поняттям «свобода слова», відмовився розмовляти українською мовою. Вчинки М. Бужанського свідчать, що він є слугою не українського народу. То чому журналісти запрошують у радіо- і телестудії пропагандиста зловорожого «русского міра»?! Логічне запитання: «Якщо свобода як усвідомлена необхідність – антиукраїнського спрямування, то кому така свобода слова служить?» Неважко зрозуміти: московським агресорам і

кремлівській п'ятій колоні в Україні, які продовжують колонізувати мозок українців, закладаючи основи для формування російської ідентичності в українських громадян.

Медійна діяльність в Україні має бути насичена сенсами, щоби кожний журналіст, політик, депутат, службовець, олігарх сприяв Перемозі над московськими загарбниками, розбудові української України, в якій би кожний громадянин будь-якої національності з гідністю сказав так, як, зокрема, підкреслює Джамала: «Я українка кримсько-татарського походження». Для неї Україна є святинею, Батьківщиною, а не місцем перебування, не місцем нечесного збагачення. На жаль, і нині є істоти різних національностей, прикро, що українці не виняток, які найвитонченішими методами мародерять Україну, висмоктують з неї кожну краплину життєдайності. До таких належать різні Ахметови, Коломойські, Пінчуки, Фірташі, Фрідмани, які також є власниками засобів масової комунікації.

Висновки і перспективи. Володимир Мономах закликав: «Не наслідуй лиходіїв…, не лютувати словом, не хулити розмовою, гнів подавляти, помисел чистий мати, спонукаючи себе на добрі діла Господа ради...» [6, с. 17–19]. Для просвітлення свідомості українських громадян, частина яких перебуває у полоні російської імперської ідентичності, потрібно кардинально змінювати концепцію функціонування усіх ЗМК, діяльність яких має ґрунтуватися на українськоцентричних національних засадах. На наш погляд, визначальним принципом функціонування мас-медій в Україні має бути націоцентризм. Цей принцип об'єднує інші принципи діяльності ЗМК, гарантує вибір оптимальних варіантів сприяння українському національному державотворенню. На засадах цього принципу маємо розглядати модель медійного впливу на подальший розвиток, поглиблення і утвердження української національної ідентичності «в структурі стратегії захисту національного інформаційного простору, генерування «захисної плівки» духовно-інтелектуальних знань українців як імунітету, що допомагає усвідомити ідею розвитку своєї національної ідентичності у світовому багатокультурному контексті» [2].

Проаналізувавши, осмисливши науково-публіцистичну творчість Євгена Онацького і стандарти його журналістської діяльності, професор М. Тимошик особливу увагу нинішніх доморощених «акул пера і смартфона» привернув до програмного журналістського стандарту – понадпартійного, соборницького мислення і українськоцентричного переконання Євгена Онацького, які є складовою національної ідентичності.

Наголошуємо, що україноцентризм ґрунтується на концепції націоналізму, який є філософію життя нації, її життєствердження, формування ідентичності, а московський рашизм, що увібрав у себе шовінізм, нацизм, фашизм, більшовизм і расизм – це філософія поневолення і гноблення інших етносів, народів, націй. В основі націоналізму лежить гуманістична національна ідея державотворення, а в основі шовінізму, нацизму, фашизму, рашизму і расизму – великодержавницький імперський інтерес. Український націоналізм починається з любові до свого, а московський рашизм – з ненависті до чужого, насамперед – до українського. Мета українського націоналізму – свобода своєї нації, а мета шовінізму, нацизму, фашизму, рашизму і расизму – поневолення інших націй. Український націоналізм трактує інтернаціоналізм як міжнаціональні відносини на засадах рівності націй, а московський рашизм перетворює інтернаціоналізм у засіб денаціоналізації народів та підпорядкування їх імперській, великодержавницькій ідеї.

Для українського націоналіста національні ознаки інших народів і їхні святині: мова, культура, традиції, звичаї, територія, ідентичність – є об'єктом поваги і пошанування, а для шовініста, нациста, фашиста, рашиста і расиста – це те, що потрібно загарбати, викорінити і замінити своїм імперським. Саме такою є мета повномасштабної війни Російської Федерації проти України. Український націоналізм породжує патріотів, героїв, подвижників, жертводавців, а російський шовінізм, нацизм, фашизм, рашизм і расизм витворює загарбників, убивць, мародерів, грабіжників, ґвалтівників, холуїв, рабів.

Український націоналізм не має нічого спільного з шовінізмом, нацизмом, фашизмом, рашизмом і расизмом, оскільки він є генетично визначеним явищем природи. На думку профе-

сора Володимира Монастирського, він є творінням не так людського розуму, як Всевишнього, а російський шовінізм, нацизм, фашизм, рашизм і расизм є штучними, зловісними, маніакальними, отруйними плодами хворобливих імперських ідеологів і політиків.

Нинішня повномасштабна російсько-українська війна – це війна ідентичностей, цінностей, світоглядних орієнтирів, цивілізацій. Українці завжди були і є будівничими і в матеріальному, і в духовному сенсі, а моксельці=московити=росіяни – руйнівники. Для медійників, як і для всіх українців, російська геноцидна, терористична агресія – визначальний момент історичної Істини. Історична Правда – головна ідентична зброя національно свідомого українського журналіста, який сповідує Тараса Шевченка: «Нема на світі України, немає другого Дніпра…», «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля…», «І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь». Кожного просить Іван Франко добре вчитися, сумлінно працювати задля захисту, розбудови і утвердження Української Національної Держави, «щоб ґаздою, не слугою перед світом стати».

Список використаної літератури

1. Вовканич С. Й. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея. Львів: Видавництво ЛБА, 2001. 540 с.
2. Вовканич С. Ідея, що змінить Україну. Лише корінний народ має ексклюзивне право будувати національну державу. Україна молода. 16.08.2019. URL: https://www.umoloda.kiev.ua/number/3495/188/136214/ (дата звернення: 01.09.2023).
3. Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність. К.: Критика, 2005. 528 с.
4. Горбатов М. Від кацапських кривавих дикунів не відмолишся. Україна молода. 31.05.2023. URL: https://umoloda.kyiv.ua/number/3857/2010/175726/ (дата звернення: 01.09.2023).
5. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки : [монографія]. Київ : Критика, 2010. 655 с.
6. Мономах В. Поучення. Львів: «Фенікс», 2001. 37 с.
7. Пахльовська О. Тарас Шевченко – письменник XXI століття. День. URL: https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/ taras-shevchenko-pysmennyk-khkhi-stolittya1-zakinchennya (дата звернення: 01.09.2023).
8. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020. 280 с.
9. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів: Місіонер, 2000. 298 с.
10. Федотов Г. О Мазепе. Дон. 1991. № 7.
11. Ференц В. Проблеми ідентичності української філософії. Слово Просвіти. 23–29 березня 2023.
12. Чобіт Д. Імперська логіка агресії [Текст]. Дзвін. 2023. № 5–6. С. 110–136.
13. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941): стан і статус. Нью-Йорк : Сучасність. 1987. 295 с.

References

1. Vovkanych, S. (2001). Dukhovno-intelektualnyi potentsial Ukrainy ta yii natsionalna ideia. Lviv: Vydavnytstvovo LBA. 540 p.
2. Vovkanych, S. (2019, 16–17 serpnia). Ideia, shcho zminyt Ukrainu. Lyshe korinnyi narod maie ekskliuzyvne pravo buduvaty natsionalnu derzhavu. Ukraina moloda. Available at: https://www.umoloda.kiev.ua/number/3495/188/136214/ (accessed: 01.05.2023).
3. Hnatiuk, O. (2005). Proshchannia z imperiieiu: Ukrainski dyskusii pro identychnist. Kyiv: Krytyka. 528 p.
4. Horbatov, M. (2023, 31 travnia). Vid katsapskykh kryvavykh dykuniv ne vidmolyshsia. Ukraina moloda. Aviable at: https://umoloda.kyiv.ua/number/3857/ 2010/175726/ (accessed: 01.05.2023).
5. Kulyk, V. (2010). Dyskurs ukrainskykh medii: identychnosti, ideolohii, vladni stosunky. Kyiv: Krytyka. 655 p.
6. Monomakh, V. (2001). Pouchennia. Lviv: Feniks. 37 p.
7. Pakhlovska, O. (2013, 24–25 travnia). Taras Shevchenko – pysmennyk XXI stolittia. Den. Available at: https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/taras-shevchenko-pysmennyk-khkhi-stolittya1-zakinchennya (accessed: 01.05.2023).
8. Serbenska, O. (2020). Holos i zvuky ridnoi movy. Lviv: Apriori. 280 p.
9. Fedyk, O. (2000). Mova yak dukhovnyi adekvat svitu (diisnosti). Lviv: Misioner. 298 p.
10. Fedotov, H. (1991, №7). O Mazepe. Don.
11. Ferents, V. (2023, 23–29 bereznia). Problemy identychnosti ukrainskoi filosofii. Slovo Prosvity.
12. Chobit, D. (2023, № 3–4). Imperska lohika ahresii. Dzvin. pp. 110-136.
13. Shevelov, Yu. (1987). Ukrainska mova v pershii polovyni dvadtsiatoho stolittia (1900–1941): stan i status. New York: Suchasnist.

Надіслано до редакції: 13.06.2023 р.